

Zápas o dátum

Doteraz sa
nepodarilo zjednotiť
dátum slávenia
Veľkej noci

str. 4

Je vzkriesenie sfaľovateľné?

Falzifikácia sa dá
vykonať buď pohľadom
do minulosti, alebo
pohľadom do budúcnosti

str. 10

Odišiel, nezanikol

Pán života si povolal
významného slovenského
maliara a sochára
Mikuláša Klimčáka

str. 20

Sme naozaj blahoslavení?

Hans Holbein ml.: *Kristovo telo v hrobe*

Akosi sme sa dali zatiahnuť do prazvláštnej hry, spocívajúcej v porovnávaní jednotlivých historických období so súčasnosťou. Aby sme si rozumeli – porovnávanie nie je zlé, lenže v drvivšej väčšine mu chýba istý odstup, no najmä zmysel pre historickú realitu. Dochádza tak nielen k skresľovaniu, ale aj k zľahčovaniu. Preto tvrdenia, že Ježišovi súčasníci to v porovnaní s nami mali ľahšie, považujem, jemne povedané, za zavádzajúce.

V Múzeu umenia v Bazileji je obraz Kristovo telo v hrobe od Hansa Holbeina mladšieho. Je to obraz, naháňajúci husiu kožu. „Je to mŕtvola zbitého muža, vychudnutého, opuchnutého, so strašnými krvavými a navretými modrinami, zornice vykrútené, veľké, rozšírené oči svietia skleneným pohľadom,“ opísal dielo Fiodor M. Dostojevskij. Bol ním tak fascinovaný, že dokonca večer dostal jeden z najhorších epileptických záchvatov svojho života. „Takýto obraz dokáže pripraviť o vieru,“ napísal ruský spisovateľ a dodal: „Ak Ježišovi apoštolí a ženy, ktoré ho nasledovali a stáli pri kríži, videli jeho mŕtvolu v tomto stave, ako mohli uveriť, že budú jeho ostatky vzkriesené?“

Až teraz si položme otázku: Čo sa týka viery – mali to Ježišovi učeníci naozaj ľahšie? Budúci biskupi na čele s prvým pápežom sa pred veľkonočnou drámou radšej schovali do dier vlastného strachu. Nebol tu ani konvertita Zachej. A chýbali aj zástupy, ktoré ho chceli urobiť kráľom. A zázračne uzdravení, slepci, malomocní, zmrzačení, nasýtení... Keď tá hŕstka verných, ktorá zostala pri Ježišovi až do konca, potom rozprávala, a o tom netreba pochybovať, ako zúbožene vyzeral ich Majster, koľkí z počúvajúcich verili, že to bol Boží Syn, čo vstane z mŕtvych? Veď si len spomeňme na Tomáša, nazývaného Didymus. Po golgotskej dráme, keď aj on určite počul, v akom stave bol Ježiš, po jeho zmŕtvychvstaní potreboval rukolapný, a nielen tak hocijaký dôkaz!

Takže – kto to mal či má to ľahšie? „Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili“ (Jn 20, 29).

My, ktorí tvrdíme, že veríme v Ježiša Krista a v jeho zmŕtvychvstanie, by sme mali byť teda blahoslavení. Aspoň teoreticky. Sami však akosi cítime, že tu niečo nesedí...

Tú disproporciu odhaľuje konvertita Julien Green: „Ludia sa vracajú z omše, zhovárajú sa a smejú. Sú presvedčení, že nevideli nič mimoriadne. Sú si istí, že boli prítomní na niečom celkom prirodzenom. Keby im však niekto povedal, že Mária a Ján sa zotupujú z Kalvárie rozprávali o bezvýznamných veciach, neverili by mu. A oni robia presne tak.“ A aby bolo jasné, tí „oni“, to je väčšina z nás, mňa nevynímajúc – práve naopak. Sme to všetci tí, ktorí berieme Kristovu smrť len ako čosi historické, čosi prirodzené. Vlastne, ako čosi, o čom ani nechceme priveľmi hovoriť, nieto ešte na to myslieť. A tak sa nám zrazu zdá pomaly až absurdné hovoriť o vzkriesení.

Isto, k takémuto zástoju nám nechtiac pomohli kresťanskí umelci, ktorí Ukrižovanému dávali istú dôstojnosť: rozpäté ruky v akejsi dokonalej rovnováhe so vzpriameným telom. Pravidelne spletená trňová koruna má naznačovať utrpenie. Nechápeme, a priam sa až nechce veriť, prečo Holbein tak naturalisticky vykreslil doráňané a zmučené telo...

Lenže práve o to ide. Vidieť Krista reálne, nezredukovane, a už vôbec nie nasladlo. A to nielen v betlehemskej mašťalke, ale najmä na Golgote. Pozerať sa na Holbeinov obraz a kontemplovať ho. Vidieť v utýranom tele aj mnou dané rany.

Potom už bude bezpredmetné, kto to mal či má to ľahšie. Len takýto pohľad a vnímanie nás „nepripraví o vieru“, ale naopak – budeme neskonale vďační za akt vzkriesenia.

A zrazu bude inak, radostne, znieť: **Christos voskrese!**

Voistinu voskrese!

Myslím si, že vtedy budeme blahoslavení...

PAVOL PRIKRYL

Nezabudli
ste si
predplatiť
VOX?

Objednávky:

vox.zdruzenie@gmail.com

0918 472 420

Druhá modlitba ku Kristovi

Miluj všetkých, hoci aj nehodných, lebo všetci skrývame svoj plač. Miluj všetkých, hoci aj spurných, lebo všetkých sa nás zmocnil strach a obavy. Miluj všetkých, hoci aj odsúdeniahodných, lebo niet medzi nami takého, ktorý by nemučil sám seba. Miluj všetkých, hoci aj vrahov, lebo niet medzi nami takého, ktorý by nevráždil aspoň kúsok seba. Miluj všetkých, aj tých, ktorí sa zdajú šťastní, lebo každý deň má svoje trápenie a každá noc svoje výčitky. Miluj všetkých. Kriste, aj tých, ktorí nevedia milovať, aj tých, ktorí odmietajú milovať a byť milovaní. Miluj opustené matky odlúčené od detí, miluj mladých ľudí odlúčených od žien, ktoré milujú, od domu, ktorí im z diaľky pripadá ako raj, od drahých, kde sa ozývali prvé kroky a smiech nesmrteľného detstva.

Miluj tých, ktorí zvlažujú potom a niekedy slzami zem, ktorá dáva semená a plody pre všetky ústa živých.

Miluj tých, ktorí sa chvejú na lietajúcich strojoch nebies alebo v dusivých útrobach zákerných lodí alebo strážia životy bratov v belostných púštiach.

Miluj tých, ktorí sa lopotia v žiari kovu, v nočných lesoch, v prachu a huku dielni, v nárazoch vetra alebo pod páliacimi lúčmi slnka.

Miluj úbohé ženy, ktoré musia každý deň nasýtiť hladných mužov a deti z biednej sumy vypotených grošov s nekonečnou námahou a trpezlivosťou.

Miluj starcov a starenky, ktorých len zriedkakedy utešuje slovo vzdialených, nežné gesto najbližších a ktorí vlastne žijú v spomienkach na mŕtvych a v očakávaní smrti.

Miluj svojich kňazov, Kriste, miluj ich všetkých a nielen čistých a žiarivých, ale aj tých, ktorých zožierajú pochybnosti a pokušenia, aj tých, ktorí opakujú Tvoje ohnivé slová ako unavený žiak toľkokrát naučenú a zle zapamätanú úlohu.

Miluj básnikov, ktorí prinášajú trochu útechy a sladké vykúpenie do ranených a boľavých srdc ľudí.

Miluj tých, ktorí tvoria a myslia, hoci ich aj ženie túžba po chudobnom zárobku a po životnej sláve.

Miluj tých, ktorí trpia a modlia sa za všetkých, miluj osamelých a opustených; miluj aj tých, ktorí pre-

mýšľajú o zle a otravujú sa vlastnými myšlienkami, miluj tých, ktorí umierajú, aby dali a zachránili život iným.

Miluj všetkých, Kriste, miluj tých, ktorí urážajú, a tých, ktorí sa bránia, miluj tých, ktorí mlčia, a tých, ktorí zaháňajú zármutok slovami tých, ktorí liečia telo, tých, ktorí poučujú mysle a vedú duše.

Miluj tých, ktorých skľučuje chudoba, a tých, ktorí sa trápia a strácajú sa v bohatstve; miluj tých, ktorí zaspávajú v strachu zo zajtrajška, a tých, ktorí sa budia so žľou v ústach.

Miluj tých, ktorí nič nevedia a pýšia sa tým, že vedia; miluj tých, ktorí šalejú a dupú pri dverách mladosti, a tých, ktorých chytá hrôza na prahu smrti.

Miluj tých, ktorí sa z lásky k Tebe odlúčili od sveta, a ešte viac tých, ktorých ani svet so všetkými lákadlami nedokázal od Teba oddeliť.

Miluj tých, ktorí trpia, lebo Ťa zradili, a krutú ľútosť skrývajú v šialenstve a nenávisti.

Miluj aj vodcov a vladárov národov, lebo im sa dostalo najväčšieho bremena ľudského života a každý deň závidenej vlády prežívajú v Ťarche a horkosti, ktoré si nevedomý ľud posudzujúci kométu podľa družíc nevie ani predstaviť.

Miluj všetkých, Kriste, miluj tieto úbohé a nešťastné bytosti, ktorým si sa aj Ty raz chcel podobat' a ktoré sa napriek tomu ešte nemôžu podobat' Tebe. Miluj ich v spomienke na ženy, ktoré Ťa oplakávali, na mŕtvych, ktorých si vzkriesil, na deti, ktoré si pohladil.

Miluj všetkých, Ježišu Kriste, miluj tých, ktorí Ťa nepoznajú, ktorí sa Ti vysmieľajú, ktorí Ťa odmietajú, ktorí Ťa znovu prenasledujú a snívajú, že akúkoľvek Tvoju podobu vymažú v srdciach smrteľníkov.

A nakoniec miluj aj toho svojho prosebníka, ktorý sa Ťa opožuje pozvať pre tú všeobecnú a neodolateľnú lásku, ktorá viedla Teba, Boha, že si sa narodil v blate a umrel v krvi.

Odpusť, Kriste, tomu, ktorý Ťa prosí v mene svojich bratov a ktorý na konci svojich zmätených slov nedokáže iné, iba položiť zvyšok svojho života pred znamenie Tvojej smrti.

GIOVANNI PAPINI

Doteraz sa nepodarilo zjednotiť dátum slávenia Veľkej noci

Zápas o dátum

Rôzne kalendáre a metodiky výpočtu, problémy so slnečným a mesačným rokom a vzťah mladých cirkví k židovstvu, viedli k rôznym termínom Veľkej noci, takže katolíci a pravoslávni dnes slávia svoj najväčší sviatok vo väčšine krajinách v rôznom termíne.

rímskeho impéria sa chceli v svojom praktizovaní sviatkov orientovať podľa termínu Pesachu, zároveň sa však chceli odlišiť od Židov. Slávnosť Veľkej noci sa nemala konať v deň Pesachu, ale na nasledujúcu nedeľu. Nedeľu od začiatku Cirkvi pripadal zvláštny význam: podľa svedectva evanjelií vstal Kristus tretí deň po svojom ukrižovaní. A je dosvedčené, že Ježiš zomrel v piatok.

V Palestíne a v častiach Malej Ázie sa však dodržiaval 14. nisan, deň začiatku Pesachu. Obce, ktoré sa držali nedeľného termínu, sa označovali *dominicales* (podľa *dominia* – deň Pána), obce, držiace sa Pesachu, sa označovali *quatrodecimales* podľa latinského názvu pre 14. nisanu.

SPOR

Teologické spory o správny dátum sa začali okolo roku 170. Nakoniec, pred koncom storočia, došlo k vážnemu stretu, k tzv. sporu o Veľkú noc.

Počas dlhých tisíc rokov – až k reforme kalendára za pápeža Gregora XIII. v roku 1582 – existoval spoločný dátum Veľkej noci pre celú Cirkev.

Podnet k sporu zadal nechtiac pápež Viktor I., ktorý chcel zaviesť jednotné datovanie pre celú Cirkev. V roku 195 nariadil konanie synód v jednotlivých provinciách a na nich sa väčšina vyslovila pre prax „dominikálov“. Rozhodný odpor však nastal v ázijskej provincii, bašte druhého tábora, ktorých hovorca bol biskup Polykrates z Efezu. Pápež

požiadal Malú Áziu, aby sa podrobila rozhodnutiu väčšiny a pohrozil prípadným vylúčením z Cirkvi. Zožal však za to ostrú kritiku, okrem iných aj od vtedy veľmi váženého cirkevného otca Ireneje z Lyona, ktorého apel k tolerancii spôsobil, že menšina mohla užívať prax „kvadrodecimálov“ počas celého tretieho storočia. Až synoda 33 biskupov v Arles (314) znovu zdôraznila nedeľný termín a Nicejský koncil (325) vylúčil „kvadrodecimálov“ z cirkevného spoločenstva (najmä však kvôli vieroučným problémom). Od tých čias ich počet stále klesal.

RÍM VERZUS ALEXANDRIA

Spor o termín Veľkej noci sa však neukončil. Aj keď sa všetci zjednotili na nedeľu, nebola jednota v určení „pravého“ jarného splnu. Kritické to bolo napríklad pri „nedeľnom splne“ 21. marca v roku 387. Bol to ešte zimný spln, alebo už jarný? Zo spisov cirkevného otca Ambróza sa dozvedáme, že sa na tom Cirkev nevedela zhodnúť: v Ríme sa slávalo 21. marca, v Alexandrii až 25. apríla.

Trvalo ďalších 140 rokov, kým sa Rím s Alexandriou zjednotili na spoločnom termíne Veľkej noci. V roku 525 prosil pápež o radu mnícha Dionysia Exigua. Ten potom vypočítal a zostavil tabuľku termínov Veľkej noci na nasledujúce desaťročie. Jej prijatím na Západe aj na Východe sa vlastný spor ukončil.

Počas tisíc rokov – až k reforme kalendára za pápeža Gregora XIII. v roku 1582 – existoval spoločný dátum Veľkej noci pre celú Cirkev. Pretože východná cirkev nechcela reformu kalendára prijať, slávi od tých čias veľkonočné sviatky spoločne s katolíckymi a evanjelickými západnými kresťanmi len občas.

DISKUSIE NA KONCILE

V novoveku došlo k niekoľkým pokusom o stanovenie dátumu Veľkej noci

»»

Problém datovania veľkonočného sviatku viedol už v kresťanskom staroveku k vážnym sporom. Pojem *spor o Veľkú noc* patrí k histórii ráneho kresťanstva.

V súčasnosti obvyklá prax datovania – Veľká noc je v nedeľu po prvom jarnom splne – siaha až k začiatkom Cirkvi. Táto metóda výpočtu sa zaužívala v Ríme už na začiatku 2. storočia, ale v častiach východného Stredomoria sa striktno dodržiavala väzba na židovský sviatok Pesach.

Vo všetkých variantoch datovania je prinajmenšom odkaz na dátum Pesachu. Pesach je po sviatku Zmierenia (Jom Kippur) najväčší židovský sviatok a trvá sedem dní. Je skutočnosťou, že smrť Ježiša Krista spadala do tesnej časovej blízkosti Pesachu a že jeho symbolika hrá v evanjeliách ústrednú úlohu. Pesach sa slávi počas jarného splnu.

V židovskom kalendári sú roky kratšie, pretože ich tvorí časový úsek dvanástich mesačných fáz. Mesačné fázy (mesiace) sa začínajú vždy novým mesiacom. Spln potom spadá do stredu, teda na 14. deň každého mesiaca. Jarný spln pripadá na 14. deň jarného mesiaca (nisanu). V tento deň sa začína sviatok Pesach.

PESACH

Prví kresťania v Sýrii, v Egypte, Ríme a v ďalších častiach latinského Západu

na jednu určitú nedeľu. V roku 1897 sa v tejto veci obrátili na pápeža astronómia, v roku 1923 medzinárodní zástupcovia pre dopravu a obchod, a v roku 1931 dokonca aj Spoločnosť národov.

Druhý vatikánsky koncil sa touto záležitosťou zaoberal a vo vyhlásení z roku 1963 oznámil ochotu ustanoviť veľkonočné sviatky na jednu určitú nedeľu podľa gregoriánskeho kalendára pod podmienkou, že budú súhlasiť všetci, teda aj odlúčené východné cirkvi.

Pápež bl. Pavol VI. sa ujal iniciatívy a navrhol, aby od roku 1977, keď časovo súhlasili všetky termíny Veľkej noci, sa Veľká noc slávila vždy v nedeľu po druhej sobote v apríli. Takmer všetky biskupské konferencie súhlasili, ak budú súhlasiť aj východné cirkvi.

Ekumenický patriarchát v Carihrade však signalizoval „*vážny pastoračný problém*“, ktorý si bude vyžadovať dlhšie skúmanie. V roku 1982 kláštorné spoločenstvo na vrchu Atos vyrieklo rozhodné odmietnutie, a tak sa musel plán zjednotenia dátumu Veľkej noci odložiť.

(ZATIAĽ) BEZ DOHODY

K najnovšiemu pokroku došlo v roku 1997 v sýrskom Aleppe. Konala sa tam konferencia, ktorú organizovala Sve-

tová rada cirkví, a svoje zastúpenie tam mal aj Vatikán. Skutočnosť, že jordánsky kresťania a časť palestínskych sa dokázali dohodnúť na spoločnom dátume, sa všeobecne hodnotila ako významný dôkaz ekumenickej otvorenosti a označila sa za prikladnú.

Vtedajší generálny tajomník Svetovej rady cirkví Konrad Raiser zdôraz-

nil, že dúfa v možnosť dosiahnuť do konca roku 2000 dohoda a súhlas na spoločný dátum slávania Veľkej noci pre východných aj západných kresťanov, aby tak spoločne slávili Zmŕtvychvstanie Pána v rovnaký deň.

To sa však zatiaľ nestalo.

FRANZ MORAWITZ, *Kathpress*
(Snímky: archív)

Vyšlo **marcové** číslo časopisu Naša Žilinská diecéza

- Lietavský pán farár Stanislav Belák •
  - Manželia Bačovci z Beluše •
- Prečo som učiteľom - Ján Hrkút •
  - Reportáž z Filipín •
- Rozhovor s Donom José o Sýrii •
  - Aktívne občianstvo •
- Charita má výnimočné postavenie •

Inštitút Communio, n.o.
Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina

Nedostal sa k vám časopis?

Napište nám do redakcie a pošleme vám ho poštou. Časopis si môžete aj predplatiť.

Email: icommunio@gmail.com
Web: www.icommunio.sk
Tel.: 041/56 58 434

Desať egyptských rán a útek Izraelitov z Egypta vo svetle vedeckého skúmania

Veda, Strongyle a egyptské zázraky

V Egejskom mori, asi sto kilometrov na sever od ostrova Kréta, leží skupina ostrovov zvaná Santorin. Kedysi toto súostrovie nazývali Strongyle – Zaoblený. Z piatich ostrovov však ani jeden nie je zaoblený. Ako teda vznikol názov Strongyle?

Mnohé nám vnucuje – a geológia potvrdzuje – myšlienku, že na mieste súostrovia stál kedysi jeden jediný sopečný ostrov. Ak by sme na mape prešli po obvode súostrovia súvislou čiarou, vytvoril by sa oblúk hľadaného ostrova.

Asi pred 3500 rokmi zanikol sopečný ostrov Strongyle po mohutnej explózií, ktorá vyhodila celý vrch do vzduchu a zanechala mohutnú dieru, ktorú teraz vyplňa more.

Európa nepozná prírodnú katastrofu, ktorá by sa dala porovnať s výbuchom Santorinu. Zodpovedal by jej vari výbuch ázijskej sopky Rakata (Krakatao).

PODOBNOSŤ S RAKATOU

Keďže výbuch sopky Rakata sa v mnohých podrobnostiach zhoduje s udalosťami v Egejskom mori, priblížme si ho.

Dňa 27. augusta 1883 vybuchli súčasne tri krátery sopky Rakata. Detonáciu bolo preukázateľne počuť na ostrove Rodriguez v Indickom oceáne, ktorý je od Rakaty vzdialený až 4800 kilometrov. Kapitáni lodí, ktoré sa práve nachádzali v blízkosti Rakaty, hlá-

sili, že oblak sopečného prachu a pary vystúpil do výšky 25 kilometrov. Najjemnejšie častice sopečného popola dosiahli až stratosferickú výšku – 80 kilometrov. Vyše 160 kilometrov vzdialené mesto Djakarta ležalo hodinu po výbuchu v úplnej tme. O štyri dni neskôr nastalo v japonskej Jokohame zatmenie Slnka. Ešte dlhé roky boli západy Slnka v Európe krvavočervené, pretože sa v ovzduší stále nachádzal prach z Rakaty. Pri výbuchu, keď sa do vyprázdnenej magmatickej komory zrútila 800 metrov vysoká strecha sopky, zahynulo strašnou smrťou vyše 36 tisíc ľudí. Zrútenie sa sopky vyvolalo otrasy mora a obrovskú, až 36 metrov vysokú príbojovú vlnu, ktorá ešte vo vzdialenosti 88 kilometrov dosahovala výšku pätnásť metrov. Na ostrov Cejlón dorážali dvoj až osem metrové vlny. Celková energia výbuchu Rakaty vychádza na dvesto miliónov kWh, čo zodpovedá energii 400 klasických vodíkových bômb.

Ak porovnáme výbuch Rakaty s katastrofou na Santorine, podľa výskumov všetko svedčí o tom, že santorinský vý-

buch bol minimálne štyri až päť krát silnejší ako explózia Rakaty. Len na porovnanie: celková plocha santorinského krátera je 83 kilometrov štvorcových, kým kráter Rakaty má „len“ 22 kilometrov štvorcových.

EGYPTSKÉ RANY

Niektorí vedci nachádzajú zaujímavé spojitosti medzi santorinským výbuchom a živelnými pohromami, ktoré postihli Egypt a o ktorých sa môžeme dočítať v *Starom zákone*.

V *Druhej knihe Mojžišovej* sa opisuje nútený pobyt Izraelitov v Egypte, ich súženie a odchod z tejto krajiny. Najnovšie výskumy vedú k záveru, že odchod Izraelitov sa odohral za panovania faraóna Amenofisa II., okolo roku 1450 pred Kristom, to znamená v čase výbuchu Santorinu. Porovnajme preto biblické podanie desiatich rán egyptských s udalosťami sprevádzajúcimi výbuch Santorinu.

Prvá rana: Voda rieky Níl sa premenila na krv. Ryby v nej podochli a rieka neznesiteľne páchla.

Ponúkané vysvetlenie: Červenkastý pemzový prach z prvej fázy výbuchu bol zaviaty až do Egypta, kde sfarbil a pokazil vodu.

Druhá rana: Žaby vyliezli z rieky Níl a vnikali do príbytkov.

Ponúkané vysvetlenie: Prach z pemzy a rozpustné častice popola vyhnali žaby z vody. Je vysoká pravdepodobnosť, že vtáky, prirodzení nepriatelia žiab, sa z ohrozeného priestoru vysťahovali.

Tretia a štvrtá rana: Objavili sa komáre a muchy.

Ponúkané vysvetlenie: Keďže ryby a žaby hynuli, larvy komárov sa v teplej vode bez prekážok vyvíjali na dospelé jedince. Premnožili sa v lete, keď voda Nílu vystúpila z koryta a zatopila pobrežné roviny starého Egypta. Tak sa

>>>

Santorinska kaldera

utvorili vhodné podmienky na rozmnožovanie komárov a moskytov.

Piata rana: Na dobytok doľahol mor, hynuli kone, somáre, ťavy, hovädzí dobytok a ovce.

Ponúkané vysvetlenie: Túto pohromu spôsobili napadaný sopečný popol, skazená pitná voda a hmyz prenášajúci nákazlivé choroby. Slovo mor netreba chápať doslova, pretože mohlo ísť o nejakú hroznú pliaгу ako takú.

Šiesta rana: Začínajú sa šíriť nákazlivé choroby – na telách ľudí i dobytky sa vyhodili vredy.

Ponúkané vysvetlenie: Hromadné hynutie živočíchov a z toho vznikajúce choroby sa mohli preniesť na ľudí, pričom vyvolávali ďalšie epidémie, ktoré kosili už aj obyvateľov. Ťažko však určiť, o aké nákazlivé choroby išlo.

Siedma rana: Besniace víchrice prihnali prietrže mračien a ľadovec.

Ponúkané vysvetlenie: Vplyvom vulkanických častíc prachu vznikajú vo veľkých výškach ľadové kryštály a zrnká, ktoré potom vyvolávajú búrky a krupobitie. Je to celkom bežný jav pri sopečných činnostiach, ale v subtropickom a suchom Egypte musel pôsobiť naozaj ohromujúco. Niet sa veru potom čo diviť, že ho ľudia spájali s Božím trestom.

Ôsma rana: Kobyľky dovŕšili dielo skazy všade tam, kde nezasiahlo krupobitie.

Ponúkané vysvetlenie: Hoci v tomto prípade nejestvuje priama súvislosť s ostatnými udalosťami, možno usudzovať, že kobyľky prinútil vandrovať aj padajúci sopečný popol. Kobyľky sa vrhli na zvyšky rastlín, čo zostali po krupobití, a zanechali za sebou spúšť a hrozný hlad. Aj dnes nenásytné kobyľky v niekoľkokilometrových mračnách poletujú po krajine a spásajú všetko zelené, obhrýzajú ešte aj kôru stromov. Do Egypta ich zvyčajne priženie východný vietor, a to buď zo Sýrie alebo z Núbijskej púšte.

Deviata rana: Celé tri dni ležala nad Egyptom hustá tma.

Ponúkané vysvetlenie: Súvislosť s deviatou pohromou a so sopečným prachom je celkom zrejme.

Desiata rana: Hynú všetci prvorození z ľudí, ba aj zo zvierat.

Ponúkané vysvetlenie: Je otázne, či možno túto pohromu dávať do súvislosti s výbuchom sopky. Národy orientálnych krajín odpradáva pripisujú mimoriadnu dôležitosť prvorozeným, preto je celkom pochopiteľné, že práve ich smrť vyvoláva najväčší smútok. Stará egyptská kultúra však poznala krvavé obety, neraz aj ľudské, preto existuje

Prvá egyptská rana, 12. stor.

názor, či práve smrť prvorozených nebola zmierna krvavá obeta za ukončenie pohrom. Aby si Egyptania opäť naklonili bohov, mohli obetovať tú najväčšiu obetu – prvorozených. Tí v rámci rodinnej hierarchie mali totiž výsadné postavenie.

ODCHOD Z EGYPTA

Odchod Izraelitov z Egypta opisuje *Biblia* nasledovne: „Pán kráčal pred nimi, cez deň v oblačnom stĺpe, aby im ukazoval cestu, za noci zasa v ohňovom stĺpe, aby im svietil, žeby tak dňom i nocou mohli putovať“ (2 Mojž 13, 21).

Aj tento opis môžeme dať do súvislosti so santorinským výbuchom a jeho následkami. Nie je vôbec vylúčené, že čiastočky popola, ktoré vystúpili až do stratosféry, mohli vytvoriť mraky i nad pobrežím Červeného mora. Plocha, na ktorú dopadol popol z výbuchu, mala pretiahnutý vajcovitý tvar, pričom vrchol smeroval k pobrežiu Izraela.

S troškou fantázie – a vôbec nemusí byť dänikenovských rozmerov – si ohnivý stĺp možno vysvetliť žiariacimi nočný-

mi mrakmi, aké bolo možné pozorovať aj pri výbuchu Rakaty.

PRECHOD CEZ MORE

Ako poslednú úlohu zostáva vysvetliť prechod Izraelitov cez Červené more. Podľa najnovších výskumov sa predpokladá, že prechod cez more absolvovali cez lagúnu v blízkosti dnešnej osady El Areš. V *Druhej knihe Mojžišovej* sa píše: „Mojžiš však vystrel svoju ruku nad more a Pán ho počas celej noci prudkým východným vetrom rozháňal a more vysušil. Takto sa voda rozdelila a Izraeliti prešli stredom mora po suchu, kým vody pre nich boli ako múr po ich pravici a ľavici. Keď ich však Egyptania prenasledovali (...) a pustili sa za nimi doprostred mora (...), Mojžiš vystrel svoju ruku nad more a (...) vody sa vrátili späť a zavalili vozy, záprahy a všetky faraónove vojská“ (Ex 14, 21-29).

Aj keď pripustíme, že izraelskí kňazi nesledovali priebeh udalostí do najmenších podrobností, predsa však môžeme predpokladať, že im nesmierne záležalo

na tom, aby moc svojho Boha opísali čo najvernejšie, pričom sa opierali o vlastné zážitky, takže veci podávali tak, ako ich oni videli, prežívali a vnímali. Možno sa teda opisované udalosti odohrali rýchlo za sebou a na tom istom mieste, ale možno aj nie. V každom prípade sa však účinok príbojovej vrstvy opisuje veľmi priliehavo a presne. Skôr, ako sa nápor morských vln priblíži k pobrežiu, voda ustúpi, a to tým ďalej, čím vyššie sú vlny. Až potom nastáva príboj, ktorý ako mohutná stena naráža na pobrežie a pri ústupe strháva všetko do mora. Ak si túto udalosť dáme do súvisu so santorinským výbuchom, potom niet pochýb o existencii nezvyčajne veľkých príbojových vln.

IŠLO O ZÁZRAK?

Po pokuse vedecky objasniť desať rán egyptských a prechod Izraelitov cez Červené more sa zdá, že odporcovia *Biblie* môžu jasat'. Ved' sme predsa práve podali dôkaz, že zázraky nejstujú! Takýto pohľad je však, jemne povedané, veľmi naivný, pretože ak moderná veda dokáže vysvetliť udalosti opísané v *Druhej knihe Mojžišovej*, dokazuje len autentičnosť a pravdivosť *Biblie*.

Pred rokmi vyšla kniha *A Biblia má predsa pravdu* (vyšla aj v slovenčine), v ktorej autor zozbieral vedecké dôkazy potvrdzujúce pravdivosť udalostí opísaných v *Knihe kníh*. Pod vplyvom nahromadených dôkazov nezaujaty člo-

Exodus, detská kresba

vek musí konštatovať, že *Biblia* nie je obyčajnou knihou rôznych príbehov, ale že sa zakladá na pravde.

Išlo teda v opisovaných udalostiach o zázrak? Ak si uvedomíme, že zázrak je niečo, čo sa vymyká zo zákonov prírody, potom vyššie spomínané udalosti, striktné vzaté, nie sú zázrakom. Keď však prirátame faktor času, problém zázraku vyznie celkom inak. Prečo sa santorinské udalosti neodohrali, napríklad, sto rokov pred narodením alebo sto rokov po smrti Mojžiša? Božím riadením

sa však odohrali v najpríhodnejšom čase. A v tom práve spočíva zázrak.

Spisovateľ Franz Werfel sa o udalostiach v *Lurdoch* vyjadril: „*Tým, ktorí veria, niet prečo vysvetľovať. Tým, ktorí neveria, niet čo vysvetľovať.*“

Táto myšlienka platí aj o spomínaných udalostiach v Egypte.

PAVOL PRIKRYL

(Úvodná ilustrácia: *Prechod cez Červené more*, freska, Synagóga Dura Europos, 3. stor. po Kr.)

PriestorNet

NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

Ako sa vyvíjalo putovanie po stopách Kristovho utrpenia

Via crucis

Pod krížovou cestou si mnohí predstavujú farebné obrazy či rôzne plastiky a skulptúry na stenách kostolov, poprípade kalvárie v prírode.

Krížová cesta, Via Crucis či Via Dolorosa, je vždy akousi malou púťou na sväté miesta v Jeruzaleme. Hoci terajšie označenie pochádza zo 16. storočia, miesta posvätené Ježišovým utrpením sa uctievali od prvých storočí a od Konštantínových čias už boli cieľom púti.

HIERUSALEM

Tradiícia hovorí, že Panna Mária prechádzala miesta Synovho utrpenia každý deň a sv. Hieronym píše o davoch pútnikov zo všetkých krajín sveta. Veľmi skoro dochádza aj k „duchovnému preneseniu“ a stvárneniu svätých miest v iných krajinách pre tých, ktorí do Jeruzalema nemohli putovať. Bolonský biskup z 5. storočia, sv. Petronius, dal vybudovať v kláštore sv. Štefana skupinu prepojených kaplniek, ktoré predstavovali najdôležitejšie jeruzalemské svätyne. Bolonský kláštor, časom príznačne nazývaný *Hierusalem*, tak stojí na začiatku vývoja krížových ciest.

Cestovatelia, ktorí putovali do Svätej zeme medzi 12. a 14. storočím, zmieňujú Via Sacra ako hlavnú cestu pre pútnika a upozorňujú ho na rôzne miesta spojené s umučením Krista.

WILLIAM WEY

V roku 1342 sa zveril dohľad nad svätými miestami františkánskeho rádu. Vďaka nim sa začali niektoré miesta spájať so zastaveniami, na ktorých sa dali modlitbou získať odpustky. Medzi prvými boli miesta, kde sa Ježiš stretol s matkou, kde hovoril s jeruzalem-

skými ženami, kde sa stretol so Šimonom Cyrénskym, kde vojaci žrebovali o Kristov odev či kde Pána pribili na kríž. Medzi tieto miesta patril aj Pilátov dom a Svätý hrob.

Termín *zastavenie* v súvislosti s miestami na Via Sacra v Jeruzaleme nájdeme po prvý raz v rozprávaní anglického pútnika Williama Weya, ktorý navštívil Svätú zem v roku 1458 a opäť o štyri roky neskôr v roku 1462. Okrem iného popisuje, ako sa stalo zvykom nasledovať Krista na jeho bolestnej ceste.

Bádatelia sa domnievajú, že dosť dlho panoval zvyk prichádzať na Kalváriu z opačnej strany, ako viedli Krista priamo z Pilátovho domu. Na počiatku 16. storočia sa rekonštruoval iný priebeh cesty, ktorý sa považoval za správnejší. V tých časoch sa aj rozšírilo do Európy niekoľko reprodukcí svätých miest. Podľa ich vzoru začali vznikať prvé krížové cesty v dnešnom zmysle slova.

SEDEM PÁDOV

Bl. Alvarez (1350 – 1430) dal vybudovať pri dominikánskom kláštore v Córdobe niekoľko malých kaplniek s vymalovanými pašiovými scénami. Prvé krížové cesty zo 60-tych rokov 15. storočia vznikli aj v poľskom Zgorzelci (asi 1465) a v Norimbergu (1468). Norimberské Zastavenia, vyrezané Adamom Krafftom, mali sedem scén, ľudovo nazývaných *Sedem pádov*, pretože na každom zastavení bol Kristus znázornený ako padajúci pod krížom alebo sklonený pod ťarchou kríža. Sláv-

ným miestom je aj Svätý vrch v severoitalianskom mestečku Varallo, kde sa krížová cesta zhotovovala od roku 1491 priamo pod dohľadom bl. Bernardina Caimiho, ktorý bol kustódom Svätej zeme. Vo Varalle sa dokonca pokúsili presne rekonštruovať vzdialenosti medzi zastaveniami. Išlo však skôr o vnútorné, duchovné prežívanie cesty než o pojem exaktnosti v dnešnom zmysle.

AŽ TRIDSAŤJEDEN

Ako prišlo k stanoveniu 14 zastavení sa nedá ľahko určiť. Ich počet sa v rôznych časoch a na rôznych miestach veľmi líšil. Už spomínaný Weyov popis z polovice 15. storočia ich síce uvádza 14, ale len päť z nich je totožných so súčasnými. U ďalších autorov počet zastavení kolíše: nájdeme ich 19, 25, 31...

V roku 1584 vydal Adrichomius knihu *Jerusalem sicut Christi tempore flourit* (*Ako kvitol Jeruzalem za Kristových čias*). Vymenováva 12 zastavení, ktoré sú úplne totožné našim súčasným prvým dvanástim zastaveniam. Knihu preložili do mnohých európskych jazykov a spolu s modlitebnými knihami, zväčša holandskými, sa pravdepodobne stali základom Cirkvou schválenej krížovej cesty. K jej popularite prispelo aj to, že v samotnom Jeruzaleme, ovládanom moslimami, bolo čoraz ťažšie konať na verejnosti kresťanské obrady ako kdekoľvek v Európe.

Zdá sa, že keďže sa súčasné zastavenia vyvinuli z európskych modlitebných knížiek, chýba v nich jedno zo zastavení, zdôrazňované vo všetkých stredovekých popisoch. Ide o *Ecce homo*, ktoré sa viaže k Pilátovmu domu, kde odzneli tieto slová.

V RÍMSKOM KOLOSEU

Do kostolov sa dostávajú krížové cesty až v 17. storočí. V roku 1686 pápež Inocent XI. udelil františkánom privilégium umiestniť zastavenia krížovej cesty do všetkých ich kostolov. Až roku 1731 Klement XII. potvrdil, že krížová cesta môže byť v každom kostole a ktokoľvek ju zbožne prejde, získa odpustky, dovtedy viazané na návštevu svätých miest. Zároveň sa definitívne stanovil počet zastavení na 14.

Prvej modlitbe krížovej cesty v rímskom Koloseu predsedal v roku 1750 pápež Benedikt XIV. Tradíciu veľkopiatočnej krížovej cesty v Koloseu, prerušenú búrlivými udalosťami, obnovil pápež blahoslavený Pavol VI. v roku 1964.

JOHANA BRONKOVÁ/RV

(Snímka: Krížová cesta v Kostole Notre-Dame-des-Champs v Avranches)

Falzifikácia sa dá vykonať alebo pohľadom do minulosti, alebo pohľadom do budúcnosti

Je vzkriesenie sfalšovateľné?

„Ak nebol Kristus vzkriesený, potom je márne naše hlásanie a márna je aj vaša viera“ (1 Kor 15, 14). Tým, že sv. Pavol otvoril túto otázku, predpokladá, že kresťanská viera je v princípe sfalšovateľná. Viera by mohla byť dokázaná ako nepravdivá, keby sa tvrdenie, že Ježiš Kristus vstal zmŕtvych, mohlo dokázateľne poprieť.

veriť v život po smrti, tvrdili filozofi náboženstva; predsa každý súdny človek vidí, že je to tak. Ale keď rozum uvoľnil miesto experimentu a nijaký experiment nemohol byť preukázaný na potvrdenie

života za hrobom, pochybnosti sa zmocnili mysle západného človeka.

Prírodné zákony sa chápali ako nemenné, všade a vždy aplikovateľné. Zákony prírody nemajú nikdy prázdny. Jedným z týchto zákonov je, že mŕtvi ľudia sú a zostávajú mŕtvi. Pretože každý mŕtvy človek pozorovateľne zostal mŕtvy, ľahko je induktívne tvrdiť, že všetci zostanú mŕtvi. Nikto neožije!

Analogicky a za predpokladu nemennosti prírodných zákonov, pozorovateľná konečná skutočnosť smrti sa aplikovala na nepozorovateľnú udalosť Ježišovo ohlasované zmŕtvychvstania. Pretože nikto nemôže vstať zmŕtvych, ani Ježiš nemohol – taký je dôkaz.

OBJEKTIVISTI A SUBJEKTIVISTI

Čo sa dá robiť? Podľa J. Russella sa kresťanskému mysliteľovi ponúkajú dve základné stratégie (súhrn zámerov a činností človeka, ktoré používa na dosiahnutie svojho cieľa): objektívna a subjektívna.

Objektivisti, prívrženci empirickej vedy, si kladú za úlohu identifikovať všeobecné zákony prírody, odvodené z empirického pozorovania. Keď však ide o Ježišovo veľkonočné zmŕtvychvstanie, považujú tento úkaz za výnimku. Niektorí tvrdia, že je to zázrak, Božia intervencia, ktorá dočasne porušila inak nemenné zákony prírody. V súčasnosti niektorí objektivisti hovoria, že

veľkonočné zmŕtvychvstanie je kontingentná historická udalosť, prvé spredmetnenie toho, čo bude novým prírodným zákonom, keď Boh vzkriesi všetkých mŕtvych.

Ako objektivisti, tak aj subjektivisti prijímajú empirické úspechy modernej vedy a stotožňujú sa s názorom o nemennosti prírodných zákonov. Prijímajú predpoklad, že nič sa v prírode ne deje, čo by veda nemohla opísať. To vylučuje akýkoľvek zásah do udalostí Veľkej noci, avšak nevylučuje nezázračné pôsobenie Božieho Ducha. Veľkonočné zmŕtvychvstanie podľa tohto názoru by bol úkaz v mysliach a srdciach Ježišových učeníkov, úkaz vedomia toho, čo sa objavilo ako viera Cirkev. Ježišovo vzkriesenie v tomto prípade by bolo symbolom osobnej transformácie. Čo sa údajne prihodilo historicky Ježišovu telu na Veľkú noc sa týka toho, čo sa existenciálne stane v duchu Ježišovým učeníkom. Tvrdením vzkriesenia subjektívna stratégia ho vylúči z objektívnej oblasti vedeckého faktu a umiestni ho do subjektívnej oblasti interpretácie a zmyslu.

Jednou z implikácií subjektivistického ťahu je, že robí zmŕtvychvstanie nesfalšovateľným, pretože nikto nemôže sfalšovať, čo sa stane v ľudskej subjektívite. Podľa tejto stratégie teda kresťanská viera odoláva výzve modernej vedy.

FYZICKÁ KOZMOLÓGIA

Tieto stratégie – objektivistická a subjektivistická – sa rozvíjali spolu ako dve vetvy na tom istom strome, keď išlo o výzvu vedy vzhľadom na históricitu veľkonočného príbehu a vecí s ním súvisiacich. Neskôr prichádza výzva z oblasti budúceho vedomia, z pohľadu do budúcnosti.

Takáto falzifikácia by sa dala vykonať dvoma spôsobmi: alebo pohľadom do minulosti, alebo pohľadom do budúcnosti.

Keby sme sa zahľadeli do minulosti, azda by sa dala uviesť evidencia na potvrdenie skutočnosti, že Ježiš visel na kríži, zomrel, a zostal mŕtvy; možnože by sa dal vykonštruovať historický dôkaz na potvrdenie, že veľkonočný div sa nestal spôsobom, akým to kresťanská viera predpokladá.

Pri pohľade do budúcnosti, mohli by sme si predstaviť budúcnosť bez naplnenia, čiže bez toho, že by sa nové stvorenie, prisľúbené veľkonočným vzkriesením, niekedy uskutočnilo. Neodlučiteľne vbudovaná do veľkonočného vzkriesenia je totiž prorocká anticipácia eschatologického Božieho kráľovstva. Kristovo vzkriesenie, podľa kresťanskej viery, nebolo len neobyčajnou udalosťou v Ježišovom životopise; bol to začiatok transformácie sveta. Bez naplnenia tohto transformačného prisľubú by bola kresťanská viera prázdna.

POCHYBNOSTI

S rozmachom empirických metód vo vedách v 18. storočí začali učenici v západnej Európe pochybovať o pravdivosti kresťanského tvrdenia, že Ježiš na Veľkú noc vstal z mŕtvych. V bezprostredne predchádzajúcich storočiach, prichodom „veku rozumu“, život po smrti sa rezolútne prijímal. Je rozumné

Konkrétne druhý zákon termodynamiky a kozmológia veľkého tresku nastroľujú otázku ohľadom kresťanskej eschatológie. Druhý zákon termodynamiky tvrdí, že v uzavretom systéme energia prúdi len v jednom smere – od horúceho k chladnému, a nie naopak. Keď veľký tresk na začiatku bol najhorúcejší moment v dejinách kozmu, a keď je tento svet otvorený a rozpínajú sa bez hraníc, potom budúcnosť, ktorú očakávame, je svet zvýšenej entropie, disipácie (straty energie) v ekvilibriu. V krátkosti, vesmír je odsúdený na zmrazenie sa do ne-existencie.

Na druhej strane, keď je vesmír uzavretý a konečný, obmedzený, potom príťažlivosť spôsobí jeho opätovné vytvorenie ďalšej hustej ohnivej gule, ktorá znova exploduje. V každom z týchto dvoch prípadov kozmos ukončí svoju existenciu: Či sa už „zmrazí“ alebo „upeče“, budúcnosť života v našom svete nie je bez konca. Aspoň taký je obraz, ktorý nám vykresľuje fyzická kozmológia.

ESCHATOLÓGIA

Je tento obraz v súlade s obrazom kresťanskej eschatológie? Nie! Entropia a eschatológia sú v rozpore. Kresťanská eschatológia neanticipuje ďalekú budúcnosť v rovnováhe, ktorá by zabudla na svoju minulosť. Skôr teraz matne pozerá, akoby v zrkadle, na jasnú, svetlú budúcnosť nového stvorenia, prisľúbeného Bohom v Ježišovom veľkonočnom vzkriesení. Prítomné stvorenie je určené na transformáciu a Ježišovo veľkonočné vzkriesenie je mikrokozmom prisľúbenej makrokozmickej premeny. „Ale Kristus vstal z mŕtvych, prvotina zosnulých,“ píše sv. Pavol (1 Kor 15, 20). Ako vstal on, vstaneme aj my ako nové stvorenie.

Zdá sa teda, že nie súlad, ale rozpor je medzi fyzickou kozmológiou a kresťanskou eschatológiou. Keď sa vedci spoliehajú na jednotnosť, uniformitu prírody, budúcnosť, ktorú vykresľujú, sa musí zakladať na extrapolácii pozorovania a princípov riadiacich minulé dejiny prirodzeného vesmíru. Keď berieme do úvahy minulosť prírody, nevzniká vízia budúcej transformácie, akú hlása kresťanská eschatológia. Na základe našej skúsenosti s prítomným svetom, nejestvuje dôvod premietat' do budúcnosti radikálne nové stvorenie. Na základe našej skúsenosti, že mŕtvi zostanú mŕtvi, nemáme evidenciu na tvrdenie budúceho všeobecného vzkriesenia.

Podstatne teda fyzická kozmológia, ako ju vedci dnes pestujú, má poten-

Giotto: Zmŕtvychvstanie

ciál na sfaľšovanie kresťanskej viery v zmŕtvychvstanie, pretože, zahrnuté v samom pojme veľkonočného vzkriesenia, je Božie prisľúbenie obnovenia celého stvorenia a nemožnosť stvorenia prejsť transformáciou, by znehodnotila kresťanskú náuku. Keď víťazí prirodzená uniformita – čo znamená, že Ježiš zostal mŕtvy, a tak to bude aj s nami –, potom je kresťanská viera bezpredmetná a daromná, lebo je nepravdivá.

Hoci možno povedať, že kresťanské tvrdenie je principiálne sfaľšovateľné, empiricky sa to nedá dokázať! Konečný protidôkaz kresťanskému tvrdeniu by si vyžadoval pozorovanie aktuálnej disipácie sveta v ďalekej budúcnosti. Nijaké laboratórium dnešnej generácie nebude jestvovať tak dlho a nijaký vedec pravdepodobne nebude žiť tak dlho, aby to zistil.

VÝZVA

V každom prípade fyzická kozmológia je výzvou pre kresťanskú teológiu, aby myslela metodicky. Eschatológia, ako sa zdá, by sa nemala spoliehať na prítomný stav prírodnej vedy kvôli pojmovej podpore. Keď raz budúce nové stvorenie príde, ako to Boh prisľúbil, potom tento príchod bude musieť byť cez Božiu intervenciu. Prirodzený svet sa nevyvinie na nové stvorenie sám sebou, vlastnými silami a podľa vlastných zákonov na riešenie nesúlada. Ak taká

transformácia má nastať, bude musieť byť uskutočnená kreatívnym aktom Boha. A taký akt nemôže nikto predpovedať, ani predvídať, preto ostane neviditeľný prítomnému vedeckému pohľadu.

Táto výzva sa týka najmä objektivistov, aspoň tak sa zdá, pretože v tomto prípade veda a teológia sa zaoberajú tou istou doménou skúmania, čiže obidve sa zaoberajú svetom prírody a dejín. Teológovia sa dovoľávajú názoru, že Boh Izraela je stvoriteľom a vykupiteľom toho istého sveta, ktorý prírodovedci skúmajú pomocou mikroskopov a teleskopov. Očakávajú akýsi súlad medzi empirickým pozorovaním a teologickou koncepciou, a keď sa objaví zdanlivá disonancia, objaví sa aj výzva.

No ani subjektivisti sa celkom nemôžu vyhnúť výzve vedy. Ich ústup do subjektivity s neobjektifikovateľnou Božou činnosťou v ľudskom duchu, je iba dočasnou oázou. Veda je neústupná v svojom nástojčivom postupe a pýtani sa. Spolu s kozmológiou, evolúciou a genetikou sú za päťami ľudskej subjektivity, usilujú sa redukovať myseľ na telo, ducha na látku, a tak vedecké vysvetlenia môžu jednoducho zničiť relatívnu autonómiu mysle alebo ducha.

NUTNOSŤ OTÁZOK

Subjektivistická stratégia má veľa kritikov spochybňujúcich jej vierohodnosť námietkou proti úsiliu oddeliť fakt od

zmyslu, vedu od viery. Jej obrana sa spolieha na karteziánsky dualizmus medzi telom a dušou alebo medzi objektom a subjektom, dualizmus, ktorý sa dostáva v našom postmodernom veku do paľby kritiky. Súčasné filozofie kladú dôraz na relacionalitu, prepojenie a intersubjektivitu. Vo veľkej miere fyzici, kozmológovia a evoluční biológovia dosvedčujú, že ľudská subjektivita je hlboko zakorenená v dejinách celej prírody, počnúc veľkým treskom až dodnes. Ľudská subjektivita, často sa hovorí, je príroda, ktorá sa stáva vedomou seba. V tomto súčasnom kontexte, sprívátnenie náboženstva v izolovanej subjektivite, spôsobuje stratu dôveryhodnosti.

Dnes nejestvuje zóna bez vedy, kde by sa teológia mohla oddávať svojej úlohe, akože nezasiahnutá kaleidoskopickým obrazom reality, ako ju projektujú rozličné vedy. Či si to kresťanskí teológovia prajú, alebo nie, súčasná veda ich núti klásť si otázky: Vstal Ježiš skutočne zmŕtvych? Je kresťanská viera vierohodná, alebo je prázdna a daromná?

SMÄD PO PRAVDE

Podnetom na túto neodbytnosť je entelechia, ktorá je spoločná vede a teológii – poznať, čo je skutočné, mať dôveru, že to, čo poznáme, je zakorenené v tom, čo je pravdivé. Iba poznanie reality konštituuje pravdu a iba pravda môže uhasiť smäd, ktorý podnecuje skúmanie. Viera teológov hľadá plnšie pochopenie a tuší, že vedci vedia o budúcnosti kozmu a o tom, ako sa ľudské telo správa, niečo, čo by mohlo byť dôležité pre pochopenie kresťanskej escha-

Janet Brooks Gerloffová: *Cesta do Emauz*

tológie a vzkriesenia tela. Nanešťastie sa nachádzame vo svete rôznych racionalít. Ani veda ani teológia nám neposkytujú jeden súdržný myšlienkový systém, ktorý by zahŕňal dĺžku a šírku ľudskej skúsenosti a zmyslu. Nikde na svete nenájdeme metaracionalitu, ktorá by ponúkla jeden inkluzívny, komprehenzívny, koherentný svetonázor, *Weltanschauung*.

No aj napriek tomu, v tomto pluralizme „racionalít“ veda a teológia majú niečo spoločné – obidve sú podnecované ontologickým smädcom poznať realitu takú, aká je. Obidve sa vyhýbajú delúzii, falošnej predstave alebo klamu, obidve sú ochotné podriaďovať obyčajné poznanie preskúmaniu a sú pri-

pravené pokorne prijať opravu, revíziu a reorientáciu.

Pravdaže, v tomto úsilí sa nájdu výnimky (redukcionisti, marxisti, ateisti, náboženski dogmatisti), ale keď obidve stránky otvorene a úprimne hľadajú pravdu o realite, máme aspoň „hypotetický súlad“, a ten by mohol stačiť ako spoločný východiskový bod.

FRANTIŠEK SIROVIČ, SVD

(Medzititulky: redakcia)

(Úvodná ilustrácia: Stephen B Whatley: *Sláva Kristova – Veľkonočný deň*)

Článok vyšiel v časopise *Radosť a nádej* č. 1/2006; uverejňujeme ho s láskavým dovolením redakcie RaN

INTELEKTUÁLNE A PÚTAVÉ ČÍTANIE PRE ŽENU S OTVORENÝM SRDCOM...

MIRIAM

Vychádzame už 10 rokov!

www.miriam.sk
miriam@miriam.sk
+421 907 160 854

25marec.sk

fórum života

forumzivota.sk

4life.upc.uniba.sk

DEŇ POČATÉHO DIEŤAŤA JE AJ TVOJÍM SVIATKOM

*Všetko
najlepšie
k tvojim počatiam!*

Prebásňovanie pôvodne latinských textov v *Jednotnom katolíckom spevníku*

Raduj sa, ó, nebies Pani

V minulých rokoch som sa angažoval do prác na novom *Liturgickom spevníku* tvorbou viacerých textov nových piesní.

Všetky moje návrhy vychádzali na základe vlastného presvedčenia a zároveň vlastného básnického naturelu z klasickej viazanej veršovej formy, ktorá podľa môjho názoru z poetického hľadiska najlepšie nadväzuje na tradíciu slovenského ľudového chrámového spevu. Pritom, pravdaže, nové texty museli spĺňať požiadavky na slávenie liturgie kvalitnejšie, ako je to pri niektorých dochovaných piesňach z *Jednotného katolíckeho spevníka*. V súvislosti s týmito textovými prácami pokúšal som sa sám pre seba si ozrejmiť medziiným aj to, ako by sa asi mali po novom upravovať tie poslovenčené texty latinských pôvodín v *JKS*, čo majú ráz piesne založenej na klasickej viazanej verši.

OBLÚBENÁ ANTIFÓNA

Z týchto úvah vyplynulo aj napísanie príspevku *Prihováranie sa za hymnus* na ružomerskú konferenciu *Jednotný katolícky spevník a obnovená liturgia*, ktorý bol publikovaný v rovnomennom zborníku (ÚHV SAV Bratislava, KU

Ružomberok a LI Košice, 2002). Venoval som sa tu problematike slovenského textu hymnu *Pange, lingua, gloriosi (Tantum ergo)* a prišiel som i s návrhom úpravy hymnu podľa vlastného prebásnenia. Príspevok som na lepšiu ilustráciu doložil porovnávacou tabuľkou s textami jednotlivých slovenských prekladov (resp. úprav). Žiaľ, túto tabuľku zostavovateľa zborníka zrejme pre technické problémy s jej zalomením nepojali do publikácie.

Moja pozornosť sa následne celkom prirodzene obrátila na text frekventovanej a všeobecne obľúbenej mariánskej antifóny *Raduj sa, nebies Kráľovná*, ktorú sa u nás tradične modlieme a aj ju spievame vo Veľkonočnom období cirkevného roka. Sám sa na Veľkonočné obdobie vždy teším medziiným i preto, že sa v ňom namiesto *Anjel Pána* modlím slová obsahujúce povznášajúce veľkonočné posolstvo.

Text tejto mariánskej antifóny ma privádza k rozjímaniu o tajomstve vzkriesenia, bohočlovečenstva Kristovho a spásy človeka. Nedá mi však, aby som

sa nezamýšľal i nad estetickými kvalitami slovenského znenia antifóny samej. Tie mi nateraz prichodia akési nedotiahnuté.

SLOVENSKÁ ĽUDOVOSŤ

Slovenský spevný cit vniesol do slovenského prejavu tejto antifóny prvky ľudovej slovesnosti, aké v latinskom texte *Regina caeli, laetare* obsiahnuté nie sú – totiž osemslabičnosť veršov a v celom rozsahu rýmovanie v koncových pozíciách združených veršov. Tak z nej vlastne urobil klasickej „slovenskú“ chrámovú pieseň. Latinský originál má iba náhodný (totiž osamotený) rým v prvých dvoch veršoch, hoci pritom zvučný: *laetare – portare*; a slabičná dĺžka jeho veršov je rozdielna: 8, 10, 8 a 7 slabík.

Staršia slovenská podoba textu antifóny úspešne napodobňuje rýmovanie prvých dvoch latinských veršov: *Raduj sa, nebies Kráľovná... / kohos' nosiť bola hodná*. A od neho odvíja aj rýmovanie tretieho a štvrtého verša. V dnešnom upravenom slovenskom texte nachádzame na mieste prvého rýmu iba nevýraznú asonanciu: ... *Kráľovná, / ... nosila*.

Pri spievaní tejto antifóny ma z estetického hľadiska neuspokojujú dve

skutočnosti. Po prvé je to istá syntaktická nedostatočnosť (kríavo kopírujúca latinskú pôvodinu): *Lebo koho si nosila, z mŕtvych vstal*. A po druhé je to úplné rozchádzanie sa spevného rytmu (taktu) a textového prízvukovania verša (vychádzajúceho, pravdaže, z čisto sylabického veršového systému), ktoré sa dnes už pri hudobnej adaptácii textu pociťuje ako nenáležitý, pretože pri ňom hudobný dôraz nerešpektuje prirodzený slovný prízvuk ani vetný dôraz. Obe tieto skutočnosti nepriaznivo ovplyvňujú vnímanie obsahu spievaného textu. Pri speve druhého verša v staršom znení som okrem toho pozoroval (ale teraz už nie je aktuálne sa tým zaoberať), ako si spievajúci celkom logicky mimovoľne upravovali verš do podoby *koho nosiť bolas' hodná*, akoby nepríjemne pociťovali v slove *kohos'* nie spojenie vzťažného zámena a skráteného zámena zvrätneho, lež skrátený tvar neurčitého zámena *kohosi*.

PANI ZNIE VZNEŠENE

Spomínané pozorovania ma viedli k pokusu o úpravu textu antifóny tak, aby sa v ňom, podporujúc spevný rytmus, uplatnilo trochejské metrum, vždy so slovným prízvukom na piatej slabike, čím by v speve vznikla zreteľná dieréza uprostred veršov (pravda, záväzne sa to prejaví len v speve; v texte samom pri čítaní alebo recitácii nie je uplatnenie princípu dierézy na tomto mieste v konkrétnom prípade nevyhnutné). A zároveň sa mi žiadalo, aby text vyznieval hladšie.

V úsilí o trochejskosť verša mi však nie veľmi vyhovovalo trojslabičné slovo *Kráľovná* v prvom verši. Mohol som ho síce umiestiť na začiatok verša, ale to by som sa bol musel na tom mieste vzdať nadšeného zvolania *Raduj sa*, ktoré je pre antifónu v slovenskom znení prvorado charakteristické. A tak som ho s istou licenciou radšej nahradil oslovením *Pani*, ktoré je síce v danej pozícii menej frekventované, tradíciou menej používané, ale, myslím si, nie menej vznešené (v iných textoch pojem *Kráľovná* alternuje alebo ho výrazovo, synonymicky rozvíja).

Bolo to pre mňa akési kľúčové rozhodnutie. Slovo *Pani* mi totiž navyše svojou hláskovou skladbou umožnilo vrátiť sa k napodobneniu rýmovej kvality prvých veršov latinského originálu antifóny. A keď už sa mi rýmovali prvé dva verše, rozhodol som sa do lepšie rýmovanej podoby upraviť aj ďalšie dva, aby tak napokon vzniklo klasické trochejské štvorveršie so združeným rýmom. Celok nadobudol pritom ešte

Rogier van der Weyden: *Mariánsky oltár*, 1445

jednu kvalitu – pri speve sa v každom verši melizmuje iba samohláska *a*, podobne ako v refréne *aleluja, aleluja* zas iba *e*. Pri svojom riešení som sa usiloval odstrániť aj spomenutú syntaktickú nedostatočnosť v druhom verši.

Na posúdenie predkladám svoj návrh úpravy v porovnaní s oficiálnym slovenským textom:

Raduj sa, nebies Kráľovná (Veľkonočná mariánska antifóna)

Raduj sa, nebies Kráľovná,
aleluja, aleluja.
Lebo koho si nosila,
aleluja, aleluja,
z mŕtvych vstal, jak predpovedal,
aleluja, aleluja.
Pros, aby nás k sebe prijal,
aleluja, aleluja.

Raduj sa, ó, nebies Pani (Návrh na úpravu textu, a to s ohľadom na spev)

Raduj sa, ó, nebies Pani,
aleluja, aleluja!
Kristus, tebou odplekaný,
aleluja, aleluja,
z mŕtvych vstal, jak sám bol vrael,
aleluja, aleluja.
Pros, aby nás prijal v sláve.
Aleluja, aleluja!

Štvorveršie bez refrénu má hladkú podobu: *Raduj sa, ó, nebies Pani! / Kristus, tebou odplekaný, / z mŕtvych vstal, jak sám bol vrael. / Pros, aby nás prijal v sláve.*

ĽUDOVOPIESŇOVOSŤ

Viem si predstaviť, že by takéto alebo podobné riešenie bolo prijateľné. Ak tradícia v speve, čo ako silná, „preži-

la“ bez úhony aj tvrdý (a nijako nie ideálny) textový zásah v druhom verši antifóny (*lebo koho si nosila*), nevidím dôvod, prečo by sa mala zdráhať prijať riešenie zahŕňajúce komplexne celok modlitbovo-piesňového textu. Naopak, myslím si, že takáto úprava by bola v najlepšom súlade s dobrou tradíciou slovenského ľudového chrámového spevu. A ak momentálne platná textová úprava nezrušila to, čo by som v istom dobre mienenom zmysle nazval „ľudovopiesňovosťou“ veľkonočnej mariánskej antifóny (pretože o to pri tej úprave vôbec nešlo), je zrejme, že sa oddá usilovať o skvalitnenie slovenského textu modlitby a piesne, ktorá je svojím intímny obsahom blízka mnohým slovenským veriacim.

Koniec koncov, text antifóny vo svojej úprave som publikoval v rámci básne toho istého názvu (*Raduj sa, ó, nebies Pani*) v *Katolíckych novinách* po skone pápeža blahej pamäti Jána Pavla II., teda včlenený do veršov, ktoré boli básnickou rozlúčkovou spomienkou na nezabudnuteľné pôsobenie zosnulého Kristovho námestníka. V tejto podobe riešenie nenarazilo na nijaké prípadné neporozumenie zo strany redakcie ani čitateľa, a to pokladám za priaznivý moment v jeho recepcii.

Príklad veľkonočnej mariánskej antifóny, ktorý som tu načrtol, naznačuje, že stojí za to zamýšľať sa nad prebáňovaním doterajších poslovenčených pôvodne latinských textov v *Jednotnom katolíckom spevníku*.

TEOFIL KLAS

(Analyticko-návrhová stať napísaná roku 2007, určená pre zborník z konferencie k 70. výročiu prvého vydania *Jednotného katolíckeho spevníka*. Zborník údajne vydalo roku 2009 Hudobné múzeum SNM v spolupráci so Spolkom svätého Vojtecha, ale príspevok pravdepodobne neobsahoval.)

(Medzititulky: redakcia)

Bývalý františkánsky Kláštor sv. Kataríny Alexandrijskej prešiel búrlivou históriou

Katarínka

Katarínka sú majestátne ruiny bývalého františkánskeho Kláštora sv. Kataríny zo začiatku 17. storočia. Sú ukryté hlboko v lesoch Malých Karpát, na skalnatom výbežku nad Dubovským potokom medzi Dobrou Vodou, Naháčom a Dehticami.

Na webovej stránke združenia Katarínka, ktorého cieľom je formou letných táborov pre mladých ľudí zachrániť Kláštor a Kostol sv. Kataríny Alexandrijskej pred ďalším pustnutím a rúcaním, sa zaujímavým spôsobom uvádzajú dejiny tejto oblasti: „Kdesi uprostred lesov hlbokých v župe Trnavskej v tých časoch zverou divokou a zbojníkmi obávanými obývaných žil človek skromný – pustovník Ján. Ľudia vedeli o ňom, že kedysi to šľachtic bohatý bol, z rodu zámožného Apponyiovcov, barónskeho to rodu z Jablonice. No Ján túžiac žiť v srdci nádhernej Božej prírody v pokoji srdca a čistoty duše pri poživni skromnej a vode čistej cestu ťažkú odriekania a modlitby si zvolil. I v chvíľkach jeho rozjímania počala sa mu Katarína svätá zjavovať.“

Čoskoro dozvedel sa o tom ľud z kraja okolitého i oniedlho viac a viac pútnikov – ľudí starých, mladých, zdravých, chorých, bohatých i chudobných – sem prichádzať začalo. Kraj tento chýrnym sa stával i slávnejším. Natolko, že na miestach týchto oniedlho kaplnka malá krásna drevená so sochou Kataríny svätej Alexandrijskej v rukách ktorej kniha otvorená jest s literami latinskými týmito:

hIC qVonDaM apponYIo baronI
VIsa Ioanni s:Catharina
žial, dnes v iných krajoch nachádzajúca sa, stála. Nieto divu žiadneho, že na

miesta tieto svätými označené bratia menší rádu Františka svätého Assiského postavil tu kláštor majestátny s povolením písomným slávnostným Excelencie grófa Cristopha Erdödyho z decembra dvadsiateho prvého roku Pána MDCXVIII prišli.“

JÁN MANCOVIČ

Povešť o vzniku kláštora stojí na pevných základoch. Nedávny archeologický výskum doložil, že v tejto lokalite, na skalnatom návrší nad Dubovským potokom, stála už prvej tretine 15. storočia kamenná gotická kaplnka.

Sv. Katarína mládencovi vnukla, aby tu na jej počesť postavil kaplnku a zároveň predpovedala, že toto miesto budú ľudia čoskoro hojne navštevovať.

Z prameňov k počiatkom kláštora sa dozvedáme, že na samote medzi hlbokými lesmi na vyvýšenom mieste sa údajne kedysi zjavila svätá Katarína Alexandrijská zbožnému dechtickému roľníkovi, keď sa tam modlil. Podľa ďalšej správy Dehtičan sa volal Ján Mancovič. V Baťániho vizitácii z roku 1782 sa o počiatkoch kláštora píše

podobne, len meno mladíka znie Ján Manca. Obe priezviská sa dodnes v obci vyskytujú.

Sv. Katarína mládencovi vnukla, aby tu na jej počesť postavil kaplnku a zároveň predpovedala, že toto miesto budú ľudia čoskoro hojne navštevovať. Len čo sa správa o zjavení rozchýrila, veriaci z Dehtíc tu na vlastné náklady postavili drevenú kaplnku a oniedlho sa sem z celého blízkeho okolia schádzali procesie pútnikov, najmä na veľkonočný pondelok a na Turíce.

JÁN APPONYI

V súvislosti s úctou k tomuto miestu je oveľa legendárnejšou postavou Ján Apponyi. Dostupné pramene opisujú, ako zbožný mladý muž zo vznešenej a známej rodiny, člen tretieho rádu svätého Františka, nadchnutý krásou tohto miesta opustil blahobyť domova a rozhodol sa práve tu viesť život pustovníka. V skalnej jaskynke, blízko spomínanej drevenej kaplnky, na mieste zjavenia žil celý jeden rok, a aj on často videl sv. Katarínu. Túto jaskynku mala obklopuvať neskoršia svätýňa kostola a zjavenie sa údajne stalo na ľavej strane hlavného oltára. >>>

Rodine sa Jánovo pustovníčenie nepáčilo, a tak ho prosbami, neskôr aj vyhrážkami chceli primäť k návratu do rodičovského domu. Keďže nič nepomáhalo, napokon ho odvedli späť násilím. Písomné údaje spomínajú túto udalosť v roku 1618. Zhodný rok sa nachádza aj na obraze neznámeho maliara, ktorý znázorňuje Jána Apponyiho pri zjavení sv. Kataríny.

VZNIK KLÁŠTORA

Zvest' o zjaveniach a všeobecnej úcte ľudu k tomuto miestu pravdepodobne viedla zemepána Krištofa Erdödyho k rozhodnutiu založiť tu kláštor. Na deň sv. Tomáša, 21. decembra roku 1618, vydal v chcelníckom kaštieli gróf Juraj Drugeth, krajinský sudca, v prítomnosti zemepána Erdödiho zakladaciu listinu františkánskeho Kláštora sv. Kataríny Alexandrijskej.

Listina uvádzala rozhodnutie Krištofa Erdödiho darovať pozemky na výstavbu františkánskeho kláštora v oblasti stojacej starodávnej kaplnky. Zemepán financoval aj stavbu kláštora, navyše zaviazal seba i svojich potomkov štedro podporovať tunajších františkánov. Rehoľníci zas boli povinní byť fundátorom plne k dispozícii, vysluhovať v ich sídle sviatosti alebo vyučovať katechizmus, a spomínať ich v modlitbách. Zvlášť za matku zakladateľa, Annu Máriu Ungnádovú, mali každoročne odsľúžiť zádušnú omšu. Zemepán zároveň povolil rehoľníkom získavať slobodne almužnu na celom území smolenicko-dobrovodského panstva.

V roku 1619 už bývali vo svätokatarínskom kláštore prví dvanásť mníši.

VÝSTAVBA KOSTOLA

Hoci v zakladacej listine niet priamej zmienky o stavbe kostola, ale len o pozemkoch a budove kláštora, sotva možno pochybovať o tom, žeby gróf hneď nedal postaviť spolu s ním aj kláštorný kostol. Ten sa staval v dvoch fázach. V roku 1618 sa postavil prvý kostol. Keďže ten sa počas nájazdu Rákociho vojsk poškodil, a navyše kvôli narastajúcemu počtu jeho navštevovateľov už kapacitne nestačil, v rokoch 1646 a 1647 syn zakladateľa Gabriel Erdödy a jeho manželka Judita Amadeová prestavali kostol na väčší a elegantnejší. Prestavba sa urobila tak, aby sa pôvodný kostolík stal súčasťou svätyne nového chrámu.

Zdá sa, že prvý, menší kostol, sa po svojom dokončení pravdepodobne iba požehnal a až dodatočne ho biskup posvätil. Vďaka zachovanej listiny Juraja a Krištofa II. Erdödyovcov z 10.

Rekonštrukcia pravdepodobného vzhľadu Kostola a Kláštora sv. Kataríny

januára 1701 je však isté, že posviacka kostola bola 9. januára 1701 a vykonal ju nitriansky biskup Ladislav Matušovský. Juraj a Krištof II. potvrdili, že dajú kláštora 500 rýnskych dukátov na údržbu.

RÁKOCIHO ÚTOK

Kláštor už od svojho počiatku musel čeliť rôznym útokom. Na otázku kedy bol kláštor vylúpený alebo vypálený nepriateľmi, gvardián Teodosius Rakovani v roku 1766 odpovedal, že o požiari mu síce nie je nič známe, no určite kláštor v čase povstania a častých vojen jeho obyvatelia načas opustili.

V roku 1645 počas stavovského povstania zasadil kláštora prvý ťažký úder so svojimi vojskami a švédskymi spojencami Juraj Rákoci. Vojská mníchom vydrancovali zásoby potravín a vína, pokradli bežné aj posvätné predmety, mnohé zničili, porozbýjali okná a oltáre chrámu, pričom samotnú stavbu aj vážne poškodili. Rehoľníci v strachu ušli a uchýlili sa do väčšieho bezpečia kláštorov v blízkom okolí.

Po doznení spomínaných nepokojov, ešte v roku 1645, sa františkáni vrátili do značne zničeného kláštora. Okrem už spomínanej prestavby kostola sa zveľadil aj kláštor. Pôvodny sa zbúral a postavil sa od základov nový, no najmä väčší, pretože pôvodný počítal s menším množstvom rehoľníkov. Už v roku 1647 mali františkáni k dispozícii vyhovené kláštorne objekty.

OBDOBIE ROZKVETU

Sotva sa františkáni spamätali z Rákociho útoku, zaútočili na kláštor Turci. Záznamy provincie k roku 1663 spomínajú poničené oltáre v kostole a to šťastí ohňom a šťastí hrubým násilím. Našťastie, rehoľníci včas ušli.

Ani ústup Turkov však neznamenal pokoj. Turkov prenasledujúci oddiel cisárskych vojakov totiž dokázal ešte v oveľa väčšom rozsahu predčiť krutosť a násilnosť cudzincov. Všetkých šľachticov, ktorí v kláštore našli úkryt pred Turkami, cisárski vojaci v roku 1664 bez milosti povraždili. Akoby to nestačilo, zásoby odviekli alebo zničili, pričom vážne poškodili brány, dvere okná a iné kláštorne vybavenie. Nikoho z rehoľníkov však vážne nezranili. Keď sa cisár Leopold dozvedel o zverstvách svojich vojakov, niektorých dal popraviť a ako odškodné vyčlenil svätokatarínskemu kláštora 450 zlatých.

Dve dekády mali rehoľníci relatívny pokoj. V roku 1683 zaútočili na kláštor Tököliho vojská spojené aj s Turkami. Po porážke Turkov pri Viedni si aj svätokatarínski františkáni s úľavou vydýchli.

V priebehu 18. storočia sa kláštora darilo. Získal mnohých dobrodinco, najmä z bohatej šľachty, ale aj prostí ľudia z okolia štedro obdarovávali svätokatarínsky kláštor. Jeho obľuba rástla do takých rozmerov, že naháčsky farár Juraj Fándly sa v roku 1782 sťažoval, že väčšina jeho veriacich radšej navštevuje Kostol sv. Kataríny pri kláštore než vlastný farský kostol v Naháci. V bernolákovskej slovenčine napísal: „*Keď mávala reholja svoje ročité pobožnosti, teda sa aj z mnohých osád (opustíte ve sviatok svoje farske kostele) veľké množstvá ľudu zbíhali na braterské slávnosti.*“

JOZEF II.

V roku 1764 vstupuje na scénu dejín Jozef II. V tom roku, teda ešte počas života svojho otca Františka Lotrinského, Jozefa korunovali za ríšskonemeckého kráľa. Po smrti otca v roku 1765,

sa stal aj rímskonemeckým cisárom. Jozef II. bol osvietenec a na rozdiel od svojej matky Márie Terézie mal priam až nepriateľský postoj voči Katolíckej cirkvi. Chcel síce naďalej poskytovať podporu Cirkvi v monarchii, ale podľa svojich vlastných plánov. Jedným z nich bolo nariadenie zo 6. decembra 1781 o zrušení kláštorov všetkých kontemplatívnych a žobravých rádov v Uhorsku. Takto zanikla viac ako tretina všetkých kláštorov na Slovensku.

KONIEC KLÁŠTORA

Jozefínske reformy sa zákonite dotkli aj františkánov. Panovník ich výlovne nezrušil, no jeho opatrenia boli v konečnom dôsledku likvidačné a viedli k postupnému pretvoreniu žobravých mníchov na diecéznych kňazov. Napríklad počas vlády Márie Terézie mala františkánska Mariánska provincia 953 členov, Jozef II. ich počet zredukoval na 369. Františkáni už nesmeli prijímať nových členov, panovník zasahoval aj do ich premiestnenia či vylúčenia, v roku 1785 dokonca upravil aj formu voľby gvardiánov konventov.

A potom prišiel 22. júl 1786. Nariadením Jozefa II. č. 28 496 prišlo k zrušeniu štyroch františkánskych kláštorov: budínskeho, ostrihomského, sv. Antona a sv. Kataríny. Týmto rozhodnutím sa zavŕšila existencia Kláštora sv. Kataríny.

Dňa 22. januára 1787 kláštor prešiel pod štátnu správu. Vykonan sa súpis aj odhad majetku, cenné predmety a bohatý inventár sa postupne preniesli do okolitých farských kostolov, mnohé sa však rozkradli. Kláštor začína časom pustnúť. Aby nedošlo k nenávratnej škode, v roku 1797 odkúpil pustnúce objekty gróf Jozef Erdődy, a to najmä z úcty k pozostatkom svojich predkov. Ani Erdődyho úsilie však nezabránilo postupnej skaze kláštore a jeho premenne na ruiny.

V tridsiatych rokoch minulého storočia ruiny na chvíľu ožili, pretože sa na Katarínke organizovali skautské tábory a františkánski novíci tu chodievali na výlety. Počas komunistického obdobia sa dostal bývalý kláštor úplne mimo záujmu štátu. Možno by aj upadol do zabudnutia, no jeho históriu sa pokúšali kriesiť historici Hadrián Radváni a predovšetkým Jozef Šimončíč.

Až napokon prišiel 3. júl 1995 a prvý tábor mladých dobrovoľníkov, ktorí sa rozhodli zachrániť ruiny bývalého františkánskeho Kláštora a Kostola sv. Kataríny Alexandrijskej.

Spracoval –pad-
(Snímky: o. z. Katarínka)

KATARÍNKA

Bielonedel'ná púť na Katarínku

3.4.2016

www.katarinka.sk

07:55	Vlak Bratislava – Trnava
09:03	Vlak Trnava – Buková
09:30	Začiatok putovania 10 kilometrov cez Malé Karpaty
14:15	Sv. omša na Katarínke

KATARÍNKA
občianske združenie

 ZKSM
ZOBNOU NEMŔAVIACI
SPOLUŽIARMI SLOVENSKEJ

 KULTÚRA
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

 ŠPORT
ŠPORT
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Rozhovor o projekte Katarínka, ktorého cieľom je zachrániť ruiny kostola a kláštora

Rehoľníci svätokatarínski

V roku 1994 vznikol nápad zachrániť Kostol a Kláštor sv. Kataríny pred ďalším pustnutím a oprášiť jeho zaujímavú históriu. O projekte *Katarínka* sme sa porozprávali s EVOU ŠVORCOVOU (na obr.), členkou Združenia kresťanských spoločenstiev mládeže a občianskeho združenia Katarínka.

Ako vznikol nápad začať so záchranou bývalého Kostola a františkánskeho Kláštora sv. Kataríny?

Toto miesto objavil pred 22-ma rokmi náš priateľ Peter Herceg so skupinkou mladých ľudí. Aj napriek tomu, že bolo spustnuté a zarastené, očarilo ho. Tak vznikol nápad zachrániť kostol aj kláštor. Petrov nápad sa zapáčil jeho kamarátom, tak začali robiť prvé kroky na záchranu ruín. Vtedy do toho vstúpilo aj Združenie kresťanských spoločenstiev mládeže.

Na začiatku bolo očarenie miestom, genius loci, a nadšenie. Ako to bolo po odbornej stránke?

Už na jeseň 1994 sa začali konzultácie s odborníkmi. Bez nich by sa záchranné práce nepohli ďalej. Najskôr sa zameralo a zdokumentoval stav objektov. V rokoch 1996 a 1999 sa v spolupráci s projekčnou a diagnostickou firmou PRODIS Bratislava vypracovala projektová dokumentácia konzervácie. Táto spoločnosť odvtedy metodicky dohliada na konzervačné práce. Odborníci nám radia aj pri biosanácii. Prirodzene, že sa začalo aj s archeologickým výskumom, počas ktorého sa okrem iných nálezov odhalilo niekoľko desiatok ľudských kostí z 23 jedincov, staré niekoľko sto rokov, takže sa začal i antropologický výskum. V roku 2009 sa vykonal aj geofyzikálny výskum, jeho výsledky boli ohromujúce – v okolí kláštora sa podarilo objaviť šesť nových kaplniek, novú, asi 50 metrov dlhú budovu, múry bočných kostolných kaplniek, priebeh zaniknutých múrov kláštora či pravdepodobnú lokalizáciu ďalších krýpt.

Väčšina záchranných prác však stojí na dobrovoľníkoch.

Už v lete 1995 sa na Katarínke začali konať prvé tábory a práce. V dvoch tur-

nusoch sa ich zúčastnilo takmer 70 mladých ľudí z celého Slovenska. Vybudovalo sa táborisko, vyčistil sa areál zrúcanín, vytriedili sa napadané skaly. Vtedy sa aj zameralo a zdokumentoval stav objektu. Odvtedy sa každé leto konajú tábory, na ktorých sa doteraz zúčastnilo celkovo neuveriteľných 1 531 ľudí.

Kto sa môže zúčastniť na tábore?

Každý, kto sa chce na dva týždne preniesť do 17. storočia a žiť mimo civilizácie ako – starosvetsky povedané – rehoľník svätokatarínsky, Kláštor sv. Kataríny zachraňujúci. Sú tu však dve podmienky: v deň začiatku tábora mať dovŕšených 17 rokov a treba zaplatiť poplatok 12 eur. Horná veková hranica nie je stanovená, nebránime sa ani väčšiemu dobrovoľnému poplatku (*smiech*)...

Chcem však upozorniť záujemcov, že tábory sú dvojtýždenné, neďa sa prihlásiť len na týždeň. Každý tábor má svoju kontinuitu a pointu, preto by bola veľká škoda prerušiť ho v polovici.

Aké práce vykonávajú dobrovoľníci?

Všetky práce sa robia pod dozorom odborníkov. Každý si môže vybrať z pomerne veľkej škály zaujímavých prác – od opravovania múrov, čiže škárovanie, murovanie, fixovanie omietok, cez logistiku, kladkovanie, tesanie trámov, hoblovanie až po archeológiu a pomocné práce v tábore ako varenie, rúbanie dreva, nosenie vody z prameňa. Je toho požehnané, stačí si len vybrať, čo sa komu najväčšie pozdáva.

Katarínka však nie je len o práci a oddychu od civilizácie, ale je najmä o vytvorení spoločenstva, o zážitkoch, ktoré sa po dvoch týždňoch nekončia, ale pokračujú ďalej počas celého roka.

Spomenuli ste, že v tábore sa žije spoločnosťou rehoľníka svätokatarínskeho...

Katarínka je kresťanský tábor otvorený pre všetkých mladých ľudí. Vychádza z spirituality sv. Františka z Assisi a jeho charizma sa premieta do atmosféry nášho tábora. Usilujeme sa vytvoriť priestor a aktivity aj pre tých, ktorí nemajú až taký vzťah k Bohu alebo sa necítia na niečo podobné. Všetko funguje na báze dobrovoľnosti, preto sa každý môže, ale aj nemusí zapojiť do modlitieb a účasti na sv. omši. Chceme, aby nás spájalo niečo, čo môže byť súčasťou duchovného života hľadajúceho či inak veriaceho, ba aj neveriaceho človeka.

Čas trávený na Katarínke v sebe nesie atmosféru 17. storočia, keď ľudia pracovali a žili ešte bez mobilov a elektriny, a tak aj v tábore sa žije bez týchto vymožeností. Prirodzene, v prípade nutnosti sú v tábore telefónne čísla, na ktoré sa dá dovolať.

Teraz sa dá prihlásiť na letné družiny, viac sa dozviete na www.katarinka.sk v časti „pridaj sa k nám“.

Podme chvíľku snívať. Máte neobmedzené finančné možnosti – dokedy by sa dala Katarínka kompletne zrekonštruovať?

Sen je to príjemný, ale historické dokumenty sú dosť nepresné, teda nemáme možnosť presne zistiť, ako vyzerali kostol a kláštor v čase svojho rozkvetu.

Chceme zachovať ruinálny charakter tohto miesta, teda aj keby nám to finančné prostriedky dovoľovali, nemáme záujem opraviť ruiny do pôvodného stavu. Tiež nie je cieľom dokončiť konzerváciu presne do nejakého roka, ale zachovať kultúrnu pamiatku. Popri tom budujeme vzťah mladých ku kultúrnym pamiatkam, kultúrnemu a historickému dedičstvu a dať im šancu zažiť niečo netradičné ďaleko od civilizácie.

Za rozhovor ďakuje PAVOL PRIKRYL (Snímka: archív E. Š)

Pán života si povolal významného slovenského maliara a sochára Mikuláša Klimčáka

Odišiel, nezanikol

V stredu ráno 2. marca 2016 zomrel v Bratislave vo veku 94 rokov významný gréckokatolícky umelec, sochár, monumentalista, akademický maliar Mikuláš Klimčák.

vú veľkú veľkomoravskú epopeju, vytrvalo pripomínal: „Kto nepozná svoju históriu, stráca vlastnú identitu. Živý národ – zrkadlo dejín.“

Jeho dielo je plné jasu, duchovného pokoja a vrúcnosti. Akoby v nich neboli nijaké tieňe či smútky, iba nádej. Naplnený vierou a poučený odkazom byzantského umenia sprítomňoval svedectvo o duchovných hodnotách histórie ľudstva. Vo svojom umení dešifroval tajomstvo, ako vyvolať do života výtvarným prejavom to, čo sa zdanlivo stratilo – štýlovo i obsahom. „Pohľady postáv sú pohľadom z druhého sveta a sú kreované nie ako figuríny, ako určitý technický prepis skutočnosti, ale ako meditatívne a živé scény života, v ktorom sú vo večnej kontinuite tí, ktorí ešte sú, i tí, ktorí stade odišli. Iba odišli, nezanikli,“ charakterizuje Klimčákovu dielo Jozef Tóth.

Vierozvestovia Cyril a Metod a ich slovanskí učeníci sa stali Mikulášovi Klimčákovi celoživotní spolupútnici a on bol ich verný nasledovník.

ŠIROKÁ ŠKÁLA TECHNÍK

Mikuláš Klimčák pracoval a tvoril v širokej škále monumentálnych techník, od tkanej, viazanej tapisérie, art-protisu, textilnej koláže-aplikácie, cez vitráž a gubu k štukolustre, mozaike, betónovým reliéfom a dreveným objektom. Svojím rozsiahlym dielom zasiahol takmer do všetkých oblastí výtvarnej tvorby. Je aj autorom viacerých poštových známok.

Vo svojom diele výrazovo čerpal najmä z tradičnej byzantskej ikonografie. Vo svojej tvorbe akcentoval počiatky slovenských národných dejín a obdobie Veľkej Moravy. Vytvoril ikony viacerých osobností tohto obdobia, napr. sv. Gorazda. Jeho inšpiráciou je i slovenský dávnovek, dejiny kresťanstva, ne-

smrteľnosť, materstvo, rodina a spoločnosť. Vo svojom celoživotnom diele šíril myšlienku cyrilometodskej misie solúnskych bratov sv. Konštantína-Cyrila a Metoda.

Práce majstra Klimčáka sa nachádzajú v slovenských múzeách, galériách, súkromných zbierkach. Jeho obrazy vlastnili a vlastní prezidenti Antonín Novotný, Václav Havel, Vladimír Putin, ale aj Svätý Otec sv. Ján Pavol II. Jeho gobelíny, artprotisy a obrazy zdobia priestory vrcholných inštitúcií Slovenskej republiky. Šesť metrov dlhý a takmer tri roky tkaný gobelín *Byzantská misia na Veľkej Morave* skrášľuje historické priestory Bratislavského hradu. Nesmrteľný bájnny vták *Fénix* zvečnený majstrom do artprotisu visí v slovenskom parlamente ako umelcov dar národnej rade pri príležitosti vzniku Slovenskej republiky 1. januára 1993.

SAKRÁLNA TVORBA

Majster Klimčák sa spolu s bratom Jánom (mal ešte sestru Magdalénku) podieľali na výzdobe mnohých gréckokatolíckych chrámov na Slovensku, a to moderným poňatím cirkevného umenia – tvorbou ikon, stenopisov, krížov a pod. Jeho dielom je oltár, ikonostas a vnútorná maľba v gréckokatolíckom chráme v Bačkove a v pútnickom chrá-

» »

Akademický maliar a sochár Mikuláš Klimčák sa narodil roku 16. novembra 1921 v gréckokatolíckej rodine Rudolfa a Márie v Humennom. „Rád som kreslil od útleho detstva. Výtvarný talent som očividne zdedil od otca. Po základnej škole som najprv absolvoval dvojročnú obchodnú školu, po nej trojročnú nábytkársku priemyslovku, kde pôsobil ako učiteľ kreslenia akademický maliar Jozef Chovan. Ten pobadal moje výtvarné nadanie a začal sa mi viac venovať aj mimo vyučovania,“ spomínal si na svoje začiatky sám majster Klimčák.

Po maturite nastúpil do vtedajšieho výtvarného oddelenia Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, kde ho v rokoch 1943 – 1945 učili Ján Mudroch a Max Schurmann. Potom prišli tri pražské roky u profesorov Františka Tichého a Josefa Nováka na Vysokej škole umeleckého priemyslu v Prahe, kde promoval v roku 1948. Od roku 1950 žil a tvoril v Bratislave.

JAS PLNÝ NÁDEJE

Umenie sa stalo M. Klimčákovi rehoľou. Rozhodol sa venovať mu celú svoju bytosť a zasvätiť mu celý život. Postrehol to aj Jozef Tóth, ktorý o ňom napísal: „Pochoduje medzi množstvom výtvarníkov ako samotár, ako zabudnutý žiak svätého Metoda.“

Vierozvestovia a ich slovanskí učeníci sa stali M. Klimčákovi celoživotní spolupútnici a on bol ich verný nasledovník. Od roku 1963, keď vytvoril pr-

me v Lutine, krížová cesta v Humennom, okná v gréckokatolíckom chráme v Lubicí, svätostánok v gréckokatolíckom chráme v Kružlove, olejomalba sv. Cyrila a Metoda v kostole na bratislavskej Kalvárii, ikona sv. Gorazda v rímskokatolíckom kostole v Kútoch, olejomalba sv. Cyrila a Metoda v rímskokatolíckom kostole v Nových Zámkoch, nástenné maľby v rímskokatolíckom kostole v Kátlovciach, freska sv. Michala v rímskokatolíckom kostole v Sklabinej, 8 farebných vitráži v Hruštíne, vitráž sv. Cyrila a Metoda v Hubovej, vitráže v Dolnom Smokovci, dve monumentálne vitráže v Prešove... Jeho diela zdobia aj interiér gréckokatolíckej Katedrály Povýšenia svätého Kríža v Bratislave.

Podľa návrhu M. Klimčáka sa realizoval sarkofág gréckokatolíckeho biskupa Petra Pavla Gojdiča v katedrálnom Chráme sv. Jána Krstiteľa v Prešove.

Aj tvorcovia kníh siahli po ilustráciách „zo štetca“ majstra Klimčáka. Vo vlastnom náklade dokonca vydal bohato ilustrované vydanie Konštantína Filozofa *Proglas*, básnického predspevu staroslovienského prekladu evanjelia (v slovenskom preklade V. Turčányho).

OCENENÝ PÁPEŽOM

Mikulášovi Klimčákovi však nebola cudzia ani tzv. svetská tvorba. Tu je dob-

ré spomenúť farebnú vitráž v nemocnici v Revúcej (1957), gobelíny *Jánošík* (1960), „Slovensko“ (1973), *Nový život* (1972), *Práca* (1972), návrh na

mozaiku na Pražskom hrade, nástenné maľby na základnej škole v Bratislave, v rekreačnom stredisku v Tatranskej Lomnici a v kúpeľoch Piešťany.

Počas svojho života dostal majster Klimčák za svoju tvorbu mnoho ocenení. V roku 2003 mu Rada KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru udelila Cenu Fra Angelica za prínos kresťanských hodnôt do umenia. V roku 2001 získal dve ceny: Medailu prezidenta Slovenskej republiky za mimoriadne zásluhy o rozvoj slovenskej kultúry osobitne príťažlivým výtvarným prejavom a Zlatú medailu Matice slovenskej za celoživotnú pronárodnú činnosť a tvorbu.

Pri príležitosti majstrových 85. narodenín ho pápež Benedikt XVI. menoval za rytiera Rádu sv. Silvestra, čo je najvyššie cirkevné vyznamenanie pre laikov v Katolíckej cirkvi.

„Tvoríť je blaho a blaho je radosť. Šťastným byť je umenie a byť umelcom je veľké šťastie,“ tvrdieval majster Klimčák. Slovensko má šťastie, že malo takéhoto vynikajúceho umelca. Umelca, ktorý je – ako jeho postavy – v kontinuite s nami, ktorí ešte sme, a s ním, ktorý odišiel. Odišiel, no nezanikol. Vo svojich dielach je tu s nami.

Večná mu pamiatka!

Requiescat in pace.

Spracoval PAVOL PRIKRYL
(Snímka: Ľubo Michalko)

Mať posledných päť dolárov, tri dóm do reklamy
Fleming Ford

Mať posledné peniaze, objedná si

VOX
dvojtyždenník moderného kresťana

časopis v PDF formáte o náboženstve a kultúre

www.vox.prikryl.sk

OBJEDNÁVKY:
vox.zdruzenie@gmail.com • 0918 472 420

Predplat'te si

VOX

na rok 2016

Pred piatimi rokmi odišla do večnosti švajčiarska rehoľná sestra Hedwig - poetka

S lýrou v nebi

Pred piatimi rokmi, 31. januára 2011, sa odobrala v 92. roku svojho života do večnosti v kláštore Fahr (Aargau) známa poetka **SILJA WALTEROVÁ**, rehoľným menom **Sr. Maria Hedwig**.

Silja (Cecília) Walterová pochádzala z rodiny švajčiarskeho nakladateľa, spisovateľa a člena Národnej rady Otta Waltera. Narodila sa ako druhá z ôsmich sestier 23. apríla 1919 v Rickenbachu pri Oltene. Mala i jedného brata, spisovateľa Otta F. Waltera. V rokoch 1933 až 1938 navštevovala učiteľský seminár Bernarda v Menzingene. Potom študovala literárnu vedu na univerzitách vo Freiburgu (Fribourg) a Bazileji, ale štúdiá pre životnebezpečné pľúcne ochorenie nedokončila. Už vtedy písala básne. Prvé uverejnila roku 1944.

O štyri roky nato sa rozhodla vstúpiť do kláštora benediktínok vo Fahre. Dňa 11. októbra 1949 zložila prvé rehoľné sľuby. V tomto kláštore žila až do svojej smrti, teda viac ako 61 rokov.

Z pera Silje Walterovej (uverejňovala pod týmto menom) vzišlo viac ako 60 publikovaných literárnych diel. Popri početných lyrických tituloch písala aj prózy, mystériové hry a divadelné drámy, oratóriá, ako aj významné teologické texty. Vo freiburskom nakladateľstve Paulusverlag vyšlo, počnúc rokom 1999, desať zväzkov jej zbraných diel a k autorkinej deväťdesiatke (2009) jej autobiografia *Das dreifarbene Meer* (*Trojfarebné more*).

Medzi čitateľsky najúspešnejšie knihy patria jej „svetské“ diela. Bestsellerom sa stala napríklad kniha rozhovorov *Eine Insel finden* (*Nájst' ostrov*, 1984). Jedným z posledných diel Silje Walterovej je spirituálna hra *Haus der neuen Schöpfung* (*Dom nového stvorenia*), prvý raz predvedená roku 2006. Toto dielo rozpráva o pohnutej 150-ročnej histórii Ingenbohlskych sestier, najväčšej ženskej rehole vo Švajčiarsku. Dáva spoznať tvorivú intuíciu rehole v jej nasadení pre ukrátených, čo hudobne podmaľúva bohaté vokálne a inštrumentálne obsadenie pod taktovkou skladateľa Carla Rüttiliho.

Pre svoju hlbokú duchovnosť i poetický výraz nachádza literárne dielo Silje Walterovej bohatý ohlas kultúrnej verejnosti v nemeckej rečovej oblasti.

Za svoju tvorbu si autorka vyslúžila viaceré ocenenia, ako napríklad ceny mesta Zürichu za literatúru a kultúru, dvakrát (1956 a 1992) cenu Švajčiarskej Schillerovej základiny za celkové dielo a dostala aj cenu za umenie Solothurnského kantónu. Stala sa čestnou občiankou Rickenbachu, Würenlosu a Mülliswilu-Ramiswilu.

Niektoré verše Silje Walterovej vyšli časopisecky v prekladoch aj na Slovensku.

Báseň, ktorú tu prinášame, napísala ako piesňový text pre kostol v Heidelbergu (na vysvetlenie: ide o kostol, čo má za patrónky Teréziu Ávilskú, Teréziu z Lisieux, Teréziu Benediktu čiže Editu Steinovú a Matku Teréziu z Kalkaty). V tejto piesni sa autorke podarilo včleniť štyri svätice do jedného obrazu.

Silja Walterová

Tereziánska pieseň

Stvoril si nás, Bože,
žeby sme ťa chválili,
veď len ty si svätý,
veľký, vznešený.
Veľbia ťa hviezdy,
ospevujú anjeli,
s Teréziou aj my
tuná na zemi.
Boh, ten sám nám postačí.
Boh, ten sám nám postačí.

Srdce tvoje hrad je,
Terézia, presvetlý;
osvedč, jak sa v čase
kráča do svetla.
Sprevádzaj nás radou,
kroky nám ňou pretepli:
Nech nás nevystrašia
nikdy tiene zla.
Boh, ten sám nám postačí.
Boh, ten sám nám postačí.

Hľadáme ťa, Bože,
lebo ty si našiel nás.

V Terézii planú
Ducha plamene.
Združil si v nej nebo
so zemou tak v jase krás,
ako poznať dávaš
v pravde zjavenej:
Boh, ten sám nám postačí.
Boh, ten sám nám postačí.

Ty tu chcela si byť
srdcom, láskou, Terezka,
srdcom prostred Cirkvi,
láskou uprostred.
S Ježišom ťa hrýzla
odlúčenosť nebeská,
a tak nocou dávaš
piesni múdro znieť:
Boh, ten sám nám postačí.
Boh, ten sám nám postačí.

Zdrav buď, Benedikta,
Terézia od Kríža,
toho kríža v mukách,
na ňom visel Pán.
Za Baránkom šla si,
za obetou Ježiša.
Na obetu zmiernu
povzbud' myseľ nám.
Boh, ten sám nám postačí.
Boh, ten sám nám postačí.

Matka Terézia,
na rukách si vnášala
v tých, čo umierali,
Pána cez prah dňa.
Prebývaš dnes v sláve:
milosrdná láska, hľa,
skrže teba prúdi
z Boha, prevratná.
Pros, nech Boh nám postačí.
Pros, nech Boh nám postačí.

(Preložil Teofil Klas)
JOZEF ZAVARSKÝ

Staňte sa členom Klubu časopisu VOX

Časopis VOX je závislý od podpory svojich čitateľov.

Predplatením si časopisu

a získaním aspoň jedného predplatiteľa

alebo akýmkoľvek finančným darom

sa automaticky stávate členom klubu.

**Členom klubu môže byť jednotlivec, rodina,
spoločenstvo či firma.**

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Projekt *UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu* pokračuje aj v roku 2016

Milosrdný Samaritán

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom *UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu*. Vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie, z rôznych dôvodov, často chýba.

Podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi poznáme všetci – zo *Svätého Písma* aj z početných zobrazení tejto témy. Je o zranenom a ozbiljanom človeku. Jeho blížni, ktorí okolo neho prechádzajú, ho prehliadajú a nechcú s ním mať nič spoločné. Pomoc mu poskytnú až okoloidúci Samaritán, ktorý pocíti súcit a postará sa o neho. Židia sa v tej dobe so Samaritánmi, ktorých považovali za sektu, nestretávali a držali si od nich odstup – slovo *samaritán* bolo pre nich synonymom niečoho negatívneho, opovrhnutiahodného. Ježiš si však vyberá práve Samaritána, aby cez neho ukázal pravú podstatu svojho učenia, ktoré je otvorenou výzvou a pozvaním pre všetkých ľudí. Pomoc núdznému totiž neposkytol príslušník jeho národa, kňaz ani levita, ktorí okolo neho prechádzali a akosi to mali „v pracovnej náplni“, ale práve „nepriateľský“ Samaritán.

Slovo *samaritán* sa na základe tohto podobenstva rozšírilo do všetkých jazykov. Aj teraz ním bežne označujeme veľkodušných ľudí, ktorí poskytujú pomoc a preukazujú milosrdenstvo tým, ktorí to práve potrebujú, bez ohľadu na to, či si našu pomoc „zaslúžia“. Zvlášť dôležité je prehodnotiť rozmer veľkodušnosti našich postojov a skutkov počas Veľkej noci, ale aj počas aktuálneho jubilejného Roka milosrdenstva, ktorý je pozvaním, aby sme sa aj my stávali milosrdnými samaritánmi a dovolili sme Pánovi, aby „odstránil z nášho tela kamenné srdce a dal nám srdce z mäsa“ (Ez 36, 26).

VERONIKA RÓNAIOVÁ v svojej maliarskej tvorbe vedie dialóg s históriou. Inšpirovala sa hneď dvomi autormi – renesančným maliarom Jacopom Tintoretom a jeho obrazom *Kladenie Krista do hrobu* (1566) a súčasným výtvarníkom Vladimírom Kordošom, ktorý tento obraz „oživil“ tým, že s pomocou živých her-

cov – kolegov výtvarníkov ho zinscenoval a odfotoval. Veronika Rónaiová nevychádza z obrazov milosrdného Samaritána, ale núdznym človekom sa tu stáva sám Kristus v duchu slov: „Čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších bratov, mne ste urobili“ (Mt 25, 40). Odvoláva sa na obe predlohy a posúva ich do nového kontextu: pôvodný, Vladimírom Kordošom pretransformovaný obraz opäť premalľuva, ale scénu umiestňuje do súčasnosti: na cestu, kde sa pri trpiacom Kristovi pristavujú ľudia z okoloidúceho auta, aby mu pomohli. Rónaiová poukazuje na aktuálnosť tohto podobenstva v každom čase, keďže ako kresťania sme aj v teraz pozvaní vnímať „znamenia čias“.

P. LEOPOLD SLANINKA, SJ

Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre

VOX

Celý ročník
si môžete objednať
kedykoľvek v priebehu roka.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te
priezvisko a adresu

VOX

Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre

Vydáva Rada KBS pre vedu, vzdelanie
a kultúru

Adresa redakcie: Dvojkrížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox.zdruzenie@gmail.com
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK03 0200 0000 0035 0204 0751